

- 2 -

BUTLLETI D'INFORMACIÓ

MISSATGE

GERMANS que a l'interior lluiteu coratjosament contra el tirà i la seva falange⁸ riscant la preso i la mort : sapigheu com és gran l'admiració i sincer el proposit d'ajudar-vos moralment i material amb totes les nostres forces.

BERGUEDANS de la comarca : a exemple nostre, agrupeu-vos per localitats, prescindint de diferències ideològiques i tenint en compte només l'alt interès de la nostra terra que sofreix l'esclavatge més cruel de la seva historia.

CATALANS : la reconciliació de tots els homes dignes és indispensable a l'alliberament de la Pàtria i a la restauració d'un règim de justícia i de democràcia.

UNIM - NOS TOTS!

Per Catalunya i per la Llibertat!

AGRUPACIO DE BERGUEDANS A L'EXILI

BUTLLETI D'INFORMACIO

Numéro 2

CONVOCATORIA

FRANCA Juny del 1947

Benvolgut company :

Persistint encara les circumstàncies que van motivar la celebració dels aplecs precedents, quedes convocat al TERCER APLEC DE BERGUEDANS A FRANCA que tindrà lloc, com de costum a la vila de PRADES, el diumenge dia 13 de juliol del 1947.

Esperant que farès tots els possibles per assistir-hi et saluda ben cordialment,

LA COMISSIO

ORDRE DEL DIA

- 1°.- Informe de la Comissio.
- 2°.- Estat de comptes de Cotitzacions.
- 3°.- Estat de comptes de la Caixa de Solidaritat.
- 4°.- Discussio del projecte de Declaracio.
- 5°.- Assumptes generals.

NOTES

- 1°.- Preguem que cadascu es porti el pa, el vi, un plat, una forquilla i un got.
- 2°.- Per tal de facilitar el problema de l'allotjament, convé que els companys que pensin assistir-hi ho comuniquin immediatament a la Comissio, escrivint a FLORENCI GUIX, 16 allées Arago, PRADES, (Pyr. Orles)
- 3°.- Horari dels trens de la linia PERPIGNAN-PRADES =

PERPIGNAN (sortides) - PRADES (arribades)

6'05	7'10
9'05	10'10
11'32	12'37
16'26	17'39
18,31	19'41

Per tal que pugui servir de base per a les deliberacions del TERCER APLEC DE BERGUEDANS A FRANCA a celebrar el dia 13 de juliol del 1947 a PRADES (Pyr. Orles) presentem el següent projecte de

DECLARACI O

----- : : : -----

El terrible desengany causat per l'actitud incomprendible de les grans nacions que encara permeten que el nostre poble segueixi esclavitzat per un règim totalitari, després de tant temps d'haver estat vençuta els seus progenitors Hitler i Mussolini, ens obliga a reconèixer que no podem refiar-nos més que de nosaltres mateixos.

I com a conseqüència lògica, hem de girar els ulls vers els germans que formant part de la Résistència, sofreixen i lluiten i moren per la nostra llibertat d'homes i de catalans, car son ells, i ells sols, els que constitueixen l'única força amb que comptem.

Entenem, doncs, que és d'una gran urgència l'establir un contacte estret i permanent amb els resistents de l'interior, qualsevol que sigui llur distintiu o llur denominació, i molt necessari d'aportar-los, per tots els mitjans, un ajut moral i material tan ampli com sigui possible.

Una altra de les finalitats d'aquest tercer Aplec, ha d'ésser d'estendre i de consolidar la nostra germanor, a fi que pugni presentar-se com un alt exemple a seguir per tots els exiliats, i especialment pels de la comarca del Berguedà, als quals recomanem d'agrupar-se per localitats, prescindint, com hem fet nosaltres, de diferències polítiques o socials.

Desitgem que aquestes Agrupacions vagin multiplicant-se, car pensem que podrien servir de fonament per a bastir aci a l'exili la veritable unió antifranquista, i demà a la nostra terra constituir els nuclis propulsors del gran Redreçament Nacional.

LA COMISSIO

A ARMENGOL CASAFONT I BADIA

*****

berguedà mort combatent la tirania a Mont-Mouchet (Cantal
a França, el dia II de juny del 1944, diumenge de Corpus i
festa de la Patum a Berga (Catalunya) la seva ciutat natal.

Perqué al teu pit niava l'enyorança
del teu país que jeu esclavitzat,
jove i valent, t'has fet soldat de França
per defensar la nostra llibertat.

Has sucumbit serena la parpella,
el cor ardit i l'arma ferma al puny.
La teva sang ha encès una rosella
enmig del blat d'aquell onze de juny.

Quan els teus ulls, per la darrera volta
han admirat la vida i la llum,
haurès tingut per entonar l'absolta,
el resso del tabel de la Patum.

Si algun dia el temporal s'allunya,
Berga et darà la tomba que t'escau.
Mentre esperem tornar-te a Catalunya,
héroi, amic, germà : reposa en pau !

Joseph FORNELL

EL TERCER APLEC DE BERGUEDANS A FRANCA

*****

Pren el gaiato i el sarro
i altra vegada en romiatge
per escalar ple de coratge
el cim esquerp del Ganigo.

D'allà veuràs la Passio
de Catalunya, en esclavatge
sota la fèrula salvatge
d'un sanguinari dictador

que l'ha sotmès i endogelada
i l'oscarneix i la posterga
em un sadisme sens pario.

I hem de deixar-la abandonada ?
- Jamai ! diu l'exiliat de Berga.
Abandonar-la ? Jo pu, no !

Joseph FORNELL

o
)
o

COM SOM ELS BERGUEDANS ?

-----+-----

Berguedà - sembla - és sinònim d'esquerp. Potser, en part, la definició és exacta. Si el paisatge exerceix alguna influència en la formació del caràcter, és innegable que l'aridesa i la solitud de les muntanyes imponents i majestuoses que s'alcen formant un respallier de granit a la petita Ciutat de Muntanya, la pubilla del Berguedà, i la duresa de la terra, resseca i pedregal, que s'enfila en petites feixes, com una escalineta gegantina, pel llom de les carenes, han de fer del berguedà un ésser eixut, ombrivol i solitari.

Ah ! però la veritat és que al costat d'aquests inconvenients, Berga posseeix una colla d'aventatges que els compensen sobrerament.

Per exemple, la lluminositat del cel, tan blau, tan nítid, tan a port de la mà, que hom podria despenjar-ne aquell petit nuvolet blanc que hi solca, com si en treguessin una terenyina. I aquell sol tan daurat, tan tebi, tan vivificant, que hi arriba adelerat a l'aurora i només se'n va, ple de recança, en el darrer instant de la posta, quan el capvespre l'encalça engelosit cap a ponent. I la moxaina suau de l'airet matinal tan Olorós de pi, de violes, de timo, de romani, de madoixes del bosc i de rovellons. I les aigües, sobretot. Aquelles mil fonts tan cristallines que canten nit i dia com un estol de rossinyols enamorats i ens regalen una aigua tan gameda que té regust de neu i d'immortalitat.

Doncs, tota aquests atractius li amoreixen l'esperit i el tornen cordial, gai i patumeire.

Teniu. Voleu saber com és el berguedà ? Y bé; mireu la Patum. Es feta a la seva imatge. Una mica feréstega i una mica infantil. Un xic ferrenya i un xic alegre. Fins, si voleu amb quelcom de salvatge i quelcom de ridícul.

El berguedà, al primer contacte sembla sorrut i insociable, però una vegada heu fet la coneixença, el trobeu tal com és; franc i lleial. Si de bell antuvi és aver de l'amistat, una volta l'ha atorgat a qui en creu mercedor, esdevé una cosa sòlida i incommovible com les roques del Queralt. I la Patum amb el ressó del tabal, els espetecs, la fortor de la polvora i els crits, al començament esfereix i eixorda, però tot seguit us sentiu captivats per la bellesa màgica d'aquell torbillo joïós de foc, de fum, de música i de rialles.

La Patum és, al mateix temps, la Festa Major. Però la Festa Major de Berge no és com les altres Festes Majors. A Berga no us cal pagar cap entrada, ni us heu d'encofurnar en un envelat més o menys destenyit on la calor i la pols us ofeguen. No. Berga, generosa, ofereix els balcons, les finestres, els terrats i la barana d'aquella plaça tanseva, tan apropiada, que no sabeu si ha estat feta expressament per a celebrar-hi la Patum, o és la Patum que ha estat feta expressament per a celebrar-la en aquella plaça. Com no sabeu tempoc si és el berguedà qui ha faisonat la Patum, o és la Patum que ha faisonat el berguedà.

Car Berga, el berguedà i la Patum són una mateixa cosa.

Jordi de FUMANYA-VILOSIU

QUINZE DIES EN TERRES BERGUEDANES

-----+-----

L'ambient general del país és d'una gran misèria. Al centre miner de Figols - Vallcebre - Saldes, treballen a ple rendiment. La jornada de treball és de nou hores.

A les masies viuen sota l'amenaça dels falangistes de cremar les cases i afusellar tots els habitants si hi sorprenden algun resistent o poden comprovar que han ajudat a algun dels nombrosos grups que recorren aquelles terres. Durant la nit, forces armades on predominen els Guardies Civils vestits de soldats, efectuen registres per les cases de pagès. Generalment no troben ningú. Si de dia entreu en algun mas, la gent us aculleix bé, però de seguida us adoneu que una por terrible domina a aquella bona gent, car les amenaces i les represàlies perduren encara.

Entre Saldes i Vallcebre s'han comès diversos stracaments a pacífics camperols, assaltant-los les cases i robant-los en ple dia. He parlat amb molta gent coneixedora de les coses de la comarca i tots tenen la impressió que els grups d'atracadors i salta-camins que actuen en la nostra contrada, són de provinença falangista. L'ur radi d'acció es limita a les cases de pagesos pobres i deixen ben tranquil·les les propietats de gent feixista i dretana.

Els camperols pobres - i aquests són la majoria en la nostra comarca - mengen molt malament. La tradicional escudells ha esdevingut l'ur únic nodriment quotidià. He menjat en diferents cases aquest plat nacional i he quedat amb la mateixa gana d'abans de menjar. El vi és una cosa intrombable i la majoria de pagesos només en bouen per la Festa Major, ja que un litre de vi costa quatre pessetes.

La vida dels obrers és encara pitjor. Si bé és veritat que els que treballen en les mines de carbo reben un petit suplement de queviures, això només els serveix per entretenir la gana. Treballen vexats i escarnits com a pàries. En la indústria textil i en els altres rams, la situació és desastrosa en tots els aspectes. El pa dels pobres - el del racionament - continua éssent dolent, negre i immanjable. En canvi el pa dels rics és blanc com un glop de llet. Un miner, xicot intel·ligent, comentava un dia; Ha estat dit. "GUANYARAS EL PA AMB LA SUOR DEL TEU FRONT" i com que la suor del front dels miners és negra, el pa que ens fan menjar és negre també.

Per les muntanyes de Pedret vaig veure un grup de llenyetaires i vaig creure que eren gent d'alguna casa dels encontorns. Quina no va ésser la meua sorpresa al contemplar com cada un d'ells és carregava un feix de llenys i empenia el camí de retorn cap a Berga!

L'entrada a Berga per a qui no coneix bé la nostra ciutat, resulta molt difícil, puix que hi abunden els controls; l'Estret, cal Perrequet, carretera de Manresa, carretera de Solsona, etc..

Berga amb la invasio àrabe-falangista va civilitzant-se. Des que emperen els "Nacionales" s'han obert una infinitat de Museus i Biblioteques a l'estil de cal Blasi. (+)

El diumenge dia 13 d'abril, a la nit, els grups d'accio de la Résistència van fer saltar a la dinamita la tuberia del salt de la fàbrica de carbure de Berga. Pels pobles de la comarca va ésser molt comentat aquest acte de sabotage, la vetlla d'una diada tan simbòlica com és la del 14 d'abril.

La nostra comarca abans tan tranqui.la, avui sembla en peu de guerra, infestada com és de soldats, carrabiners, Guardia Civil i policia de totes classes. Es la característica del règim. A Berga existeix una mostra ben eloquent : el magnific grup escolar de la Colonia Permanent de Muntanya de l'Ajuntament de Barcelona, que els "cruzados" han convertit en caserna.

UN RESISTENT

(+) CalBlasi és una taberna popular de Berga
...../.....

LA MAQUINA DE FILAR "BERGUEDANA"
-----+++++++-----

Una de les glories més legítimes del Berguedà, es, certament, la d'haver aportat en els inicis de la industria tèxtil moderna l'invent de la màquina de filar. Hi ha opinions divergents de si aquesta màquina és d'invencio genuinament berguedana o si és el perfeccionament d'una altra de forestera, però només que es faci un petit estudi del progrés de la industria tèxtil en els segles XVIII i XIX, es veu clarament que la màquina de filar "Berguedana" és un invent original de la nostra comarca.

Aquelles suposicions les ha motivat la semblança d'aquest aparell català amb el de l'anglès Margreaves, que data del 1764. Però el gran desenvolupament de la industria tèxtil en la nostra terra - car es tenen notícies que ja en 1255 existia - fa creure que en el cas que una d'aquelles màquines hagués servit per a perfeccionar l'altra, sens dubte hauria estat la nostra. Els Meixerins, que és a qui s'atribueix aquest invent, devien tenir un coneixement molt profund de la historia i del progrés de l'art tèxtil, i és de creure que van prendre com a model l'antic torn de filar per a construir la "Berguedana".

Ham donat aquesta breu nota amb el fi de fer conèixer un invent de casa nostra, gairebé oblidat per la majoria dels berguedans.

NOUS ADHERENTS A L'AGURPACIO

Leocadia de COMAS

Alfonsa FONTANET de ROSAL

Joan RIBO

Alfons COMELLAS

Pere VILAPLANA

Ramon ORRIOLS

Joseph TOMAS

N A T A L I C I S

-----:::-----

La nostra companya Maria TORNER de CALDERER, donà a llum el dia 4 de marc d'enguany, una xamosa nena.

I Enriqueta TOMAS de VINYES, el dia 5 de maig un magnific nen.

Enviem la més coral felicitació als venturosos pares i desitgem molts anys de vida feliç als dos petits berguedans nascuts a l'exili.

N E C R O L O G I C A

A Andorra on s'havia refugiat, ha mort d'una rapida i terrible malaltia el company JOSEPH SALVANS i REIG.

Reposi en pau.

L'enterrament, al qual assistiren tots els seus familiars arribats de Berga, constituí una grandiosa manifestació de dol i posà de relleu les nombroses simpaties que havia sabut captar-se a l'exili.

En nom de la nostra Agrupació, la Comissió envià un telegrama de condol als companys d'Andorra i una lletra a la vidua i fills.

EL TABAL DE LA PATUM
*****

Quina remor que fa fremir la terra
i l'ample cel i el cor dels berguedans !
No serà pas l'afros brogit de guerra
puig que riuen i salten els infants.

I quin estol d'anhels que desparpella
el ressonar d'aquesta ardida veu
que ja ha abrandat la galta a la donzella
i ha fet espur ejà els ulls de l'hereu !

Endins, pessigollegen esperances
de dies clars, de musiques i dances
i hi fible la impaciència que consum.

Car prodig de roselles i ginesta
i de Ciutat i d'àhimes en festa :
- Veniu ! crida el tabal de la Patum.

Joseph FORNELL

°) °

ELS ELOIS
-*****-

Vella festa del gremi dels Elois.
Crits rogallats de coca i de barreja.
En cavalcada de corcers mansois
passada d'atxes pels carrers passeja.

Amb musica i bandera davant seu,
els Administradors van a l'Ofici.
A la sortida, el Ballet de Déu
i el sol de juny a tots donen desfici.

Costellada coenta d'all i pebre,
vi bo i aiguardent, a la Font Negra,
amb l'escalfor del ball han rebullit.

fen néixer flirts de passio tan encesa
que romandran fidels a llur promesa
fins al vals últim del sarau de nit.

Joseph FORNELL

°) °